

Samling på Bjørkvang

**Minnemarkering på Helgøya
søndag 30. juni 2019**

75 år etter
den hemmelige ordinasjonen 2. juli 1944

Bildet på forsiden er laget til minnemarkeringen, av Ørn Bardur Jonsson ©

75-årsminnet for ordinasjonen

Ordinasjonen av 18 teologiske kandidater til prestedtjeneste i Den norske kirke i Helgøya kapell 2. juli 1944 er blitt beskrevet som en «katakombeordinasjon». Under de rådende forhold den gang var det en meget risikabel handling. Av frykt for represalier ble den holdt hemmelig for den lokale prest, øvrige kirkelige medarbeidere og menigheten. Det var den eneste ordinære presteordinasjon i okkupasjonstiden.

Initiativet til ordinasjonen kom fra *Den Midlertidige Kirkeledelse* (DMK), som ledet kirken etter at biskopene og prestene hadde nedlagt sine statsembeter i 1942. Prestene fortsatte imidlertid å gjøre tjeneste i sine menigheter – så langt som mulig – i kraft av sin ordinasjon. Etter hvert som mange prester ble forvist fra sine menigheter, oppsto det prestemangel i flere av bispedømmene. Det var samtidig overflod av teologiske kandidater i kirken.

Etter norsk rett den gang var det Kongen som ga ordinasjons-tillatelse. Siden det ikke var aktuelt, var det DMK som på generelt grunnlag ga tillatelse til ordinasjon. Når ordinasjonen ble lagt til Helgøya, skyldtes det at biskopen i Hålogaland, Wollert Krohn-Hansen, var forvist dit. Han sa seg villig til å være ordinator. De teologiske kandidatene som var valgt ut (av en komité nedsatt av DMK) for å bli ordinert, gjorde tjeneste som klokkere, menighets-arbeidere og sekretærer i kristelige organisasjoner. De kom fra fire bispedømmer: 7 fra Oslo, 5 fra Agder, 5 fra Hålogaland og 1 fra Nidaros. Flere av dem hadde en dramatisk reise til Helgøya. De kom til nattverdgdustjenesten på formiddagen og skjulte seg der blant utsendingene til et kretsmøte i Sjømannsmisjonen. Forholdene gjorde det umulig for biskopen å føre en ordentlig ordinasjons-samtale med ordinandene enkeltvis. I stedet måtte de avlegge skriftlig «bispeeksamen» og blant annet gi sin tilslutning til bekjennelseserklæringen *Kirkens Grunn*, som lå til grunn for prestenes embetsnedleggelse, og på dette grunnlag stille seg til rådighet for tjeneste i kirken. De var sterkt motivert for å bli prester.

Det var vanskelig å få tak i prestedrakt, og mange av dem måtte låne gamle og falmede prestekjoler. Biskopen måtte bruke sin bispe-surtout (en svart embetsfrakk), fordi statspolitiet hadde tatt bispe-samarien.

Ordinasjonen fant sted etter at utsendingene til kretsmøtet var reist hjem. Det ble en sterk opplevelse for de 18 ordinandene. De fikk ikke ha med seg sin nærmeste familie. Foruten de som medvirket ved ordinasjonen, var det bare de aller nærmeste av biskopens familie og noen ytterst få andre som var tilstede.

Da de politiske myndigheter etter hvert oppdaget hva som var skjedd, ble fire av de nye prestene fengslet. Følgene for ordinandene og de som medvirket ved ordinasjonen ble ikke så alvorlige som en fryktet, antakelig fordi de politiske myndigheter innså at krigen gikk mot slutten.

Denne spesielle hendelsen i Helgøya kapell (nå kirke) er et sterkt vitnesbyrd om ordinasjonens bærende kraft i en stridende kirke.

Program

- Velkomsthilsen ved Tor Johan Grevbo og Torleiv Austad
- Fellessang: *No livnar det i lundar*
- Presentasjon av etterkommere etter ordinandene fra 1944
- Hilsen ved Hamar biskop, Solveig Fiske
- Hilsen ved assisterende direktør i Kirkerådet, Gerd Karin Røsæg
- Fellessang: *Noen må våke i verdens natt*
- Kunstnerisk innslag v/kantor Wollert Krohn-Hansen - barnebarn til ordinator, og operasanger Bernt Ola Volungholen
- Foredrag ved Torleiv Austad: *Den hemmelige ordinasjonen*
- Fellessang: *Alltid freidig*

---- *Pause* ---

- Intervju med sokneprest em. Carl Wollert Krohn-Hansen, sønn av ordinator. Organist ved ordinasjonen 2. juli 1944.
- Fellessang: *Gud, sign vår konge god.*
Ble sunget ved samlingen etter ordinasjonen i anledning av at det var kronprins Olavs fødselsdag.
- Kunstnerisk innslag
- Historielagets nestleder Eva McKenna og historiker Signe Ingjerd Thorstad forteller om prestene som ble forvist til Helgøya vinteren 1944/45
- Fellessang: *Fagert er landet*
- Takk for samlingen, ved Bispemøtets visepreses, biskop Atle Sommerfeldt

No livnar det i lundar

No livnar det i lundar, no lauvast det i lid,
den heile skapning stundar no fram til sumars tid.

Det er vel fagre stunder når våren kjem her nord,
og atter som eit under nytt liv av daude gror.

Guds kyrkja lysa skulde som høgt på berg ein stad,
med sumar utan kulde og utan solarglad.

Guds ord vel alltid lyser, den sol gjeng aldri ned:
det hus som Anden hyser, ligg stødt i ljøs og fred.

Du vår med ljose dagar, med lengting, liv og song!
Du spår at Gud oss lagar ein betre vår ein gong,

då me med vigsla tunga, med kjærleik heil og klår,
alt utan brest og sprunga skal lova Herren vår.

Noen må våke i verdens natt

Noen må våke i verdens natt,
noen må tro i mørket,
noen må være de svakes bror,
Gud, la din vilje skje på jord!
Hjelp oss å følge ditt bud!

Noen må bære en annens nød,
noen må vise mildhet,
noen må kjempe for andres rett,
Gud, la ditt rikes tegn bli sett!
Hjelp oss å følge ditt bud!

Herre, du våker i verdens natt,
Herre, du bor i mørket,
Herre, du viser oss Kristi dag!
Selv under livets tyngste slag
er vi hos deg, du vår Gud!
Amen, amen.

Alltid freidig

Alltid freidig når du går
veier Gud tør kjenne,
selv om du til målet når
først ved verdens ende!

Aldri redd for mørkets makt!
Stjernene vil lyse;
med et Fadervår i pakt
skal du aldri gyse.

Kjemp for alt hva du har kjært,
dø om så det gjelder!
Da er livet ei så svært,
døden ikke heller.

Kongesangen

Gud sign vår konge god!
Sign han med kraft og mot,
sign hjem og slott!
Lys for ham ved din Ånd,
knytt med din sterke hånd
hellige troskapsbånd
om folk og drott!

Fagert er landet

Fagert er landet du oss gav,
Herre, vår Gud og vår Fader!
Fagert det stig av blåe hav,
soli ho sprett og ho glader,
signar vårt land i nord og sud;
soleis di åsyn lyser, Gud,
over vårt Noreg i nåde.

Likjest vårt folk i mager jord
skjelvande blomen på bøen,
står utan livd i vind frå nord
tett innmed kanten av snøen.
Herre, du ser med miskunn ned,
folket vårt gjev du livd og fred,
er oss så kjærleg ein Fader.

Her ned i grunnen sveitten rann
trufast åt fedrane våre.
Her dei sin heim og hugnad fann,
dogga med smil og med tåre.
Her har det flødt ei såkornflod
varm av vårt beste hjarteblood,
her har me grorbotn å veksa.

Tidi ho renn som elv mot os,
fort skifter sumar med vetter.
Fader, ver alltid Noregs los
radt til dei seinaste ætter!
Herre, vår Gud, vår Noregs Gud,
varda vårt land frå fjell til flud,
lær oss å gå dine vegar!

Signa då, Gud, vårt folk og land,
signa vårt strev og vår møde,
signa kvar ærleg arbeidshand,
signa vår åker med grøde!
Gud, utan deg den vesle urt
veiknar og visnar, bleiknar bort,
ver oss du ljuset og livet

De som deltok ved ordinasjonen 2. juli 1944

Ordinator:

Biskop Wollert Krohn-Hansen

Assisterende prester:

Prost Kristen Løken

Sokneprest Christoffer Kobro

Sokneprest Søren Storaker

Hjelpeprest Erling Hågan

Ordinander:

Hans Georg Amlie

Olav Austad

Einar Bjorvand

Rolf Christensen

Leif Kristian Flørenes

Olav Frømyr

Hans Isak Kristoffer Haga

Jon Geir Hol

Alv Kapstad

Einar Koren

Finn Arnulf Kvarving

Axel Eduard Kørner

Christen Raustøl

Palmer Skaar

Christian Tidemann Strand

Arne Johan Sørensen

Ånund Ørsland Vatne

Otto Kalmar Østerås

Organist:

Carl Wollert Krohn-Hansen

Prester fra Den Midlertidige Kirkeledelse som la til rette for ordinasjonen:

Hjelpeprest Arne Fjelberg (pådriver og tilrettelegger)

Døveprest Conrad Bonnevie-Svendsen (samlet ordinandene sørfra i Døvekirken, Oslo)

Res. kap. Johannes Ø. Dietrichson (fung. leder av DMK, predikant ved gudstjenesten i Døvekirken)

Res. kap. Alf Hauge (regional representant for DMK; til stede på galleriet under ordinasjonen)

ORDINASJONEN PÅ HELGØYA 1944

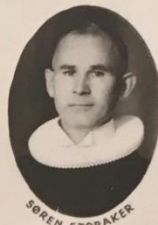
CHRISTOFER K. KOBRO

KRISTEN LØKEN

VOLLERT KROHN-HANSEN

SØREN STORAKER

REIDAR HÅGAN

HANS G. AMLIE

OLAV AUSTAD

EINAR BJØRVAND

ROLF JARL CHRISTENSEN

LEIF KRISTIAN FLORENES

OLAV FRØMYR

CHRISTOFFER HAGA

JON GEIR HOL

ALV KAPSTAD

EINAR KOREN

FINN A. KVARVING

AXEL KØRNER

CHRISTEN RAUSTØL

PALMER SKAAR

CHR. TIDEMANN STRAND

ARNE J. SØRENSEN

ÅNUND Ø. VATNE

OTTO ØSTERÅS

FOTO: WICKMAN

Solveig Fiske
biskop

Kjell Skaugen
leder i Nes menighetsråd

Tor Johan Sørensen Grevbo
sønn av en av ordinandene

Ørn Bardur Jonsson
sokneprest i Nes menighet

Eva McKenna
nestleder i Nes og Helgøya
historielag

Torleiv Austad
nevø til en av ordinandene

DEN NORSKE KIRKE
Hamar bispedømme